

1909/165-8

## Üleskutse Eesti suguvõsade-loo uurimiseks.

Meie rahva kõhkelt on küllalt mehi tõusnud, kelle elu enam kui ügripäevane olnud, kelle tegevus järjerikkaks saanud, mitte üksi meie sugurahvale ise, vaid ka väljaspool selle piirisid. Ei ole selleks iga kord tarviski, et tegelane kõrgel ja hiilgaval astmel oma ameti ja seisuse poolest oleks olnud. Meil on ka suur hulk mehi olnud, kes lihtsamal elukutses, kooliõpetajad, köstrid, põllumehed, vallakirjutajad, ehitajad, kaupmehed ehk muud ametmehed, oma elutööga jälgi on järele jättnud, millel meie kodumaa ja rahva elu edenemise kohta suur tähtsus on olnud.

Seesuguste tähtsate meeste- ja nende perekondade-lugu tunneme meie aga liig vähe. Meie ei tea mitte, kuis nad seks saivad, mis nad olivad; kes neid äratas ja juhatas, kes neid aitas tungida vaesest Eesti talust — suurema vabaduse, selgema valguse poole. Meie ei tea tihti seda kohtagi, kust tähtsaks saanud mees ehk tema esivanemad pärit olivad.

Ja ommeti oleks seda teada, mitte üksi huvitav, vaid ka väga õpetlik ja äratav, nimelt meie edasipüüdvale noorele soole. Kuid teateid seesuguste perekondade kohta saada on mitmesuguste raskustega ühendatud. Neid teevad tihti kõne all olevate sugukondade üksikute liikmete vale uhkus ja seltskonnalised eelarvamised. Vale kasvatus mõjul ei pea nemad ennast mitte enam eestlaseks, vaid sakslaseks, rootslaseks ehk kes teab missuguseks muulaseks veel. Selle juures võivad mõnegi perekonna liikmed oma suguvõsa alguse kohta eksitusel olla, ilma et nad seda teaksivad. Nad räägivad järele, mis nad vanemailt kuulnud, kes omast soost sell ajal ära võõrdunud, temast häbenema hakanud, kui eestlased veel rõhutud orjakari olivad, eestlane ja harimata inimene sedasama tähendas.

Kõigi nende perekondade lugu, kes kuidagi Eesti rahva elu peale mõjunud, nendegi lugu, kes temast pärastpoole ära võõrdunud, on üks osa meie kodumaaloo. Viimastegi esi-



vanemate püüdmine valguse ja vabaduse poole on üks tükist suurest võitluse-loost, milles terve Eesti rahvas orjaõost on tunginud — priiuse koidu, hariduse päikesepaiste poole.

Seda lugu tundma õppida on meie kõikide kohus. See peab meile tuttavaks saama kõige tema valguse ja varjudega. Neid mehi, kes ka lihtsas eluseisuses meile õpetajaks ja äratajaks saanud, vaeva näinud ja palehigi valanud, ilma et auutähed neid oleks ehtinud ja nad auu oleks otsinud, peame meie igal ajal meeles pidama. Kuid nendegi elualgus ja -jooks pole meile tähtsusetu, kes, Eesti kännust võsudes, meie kodumaal ehk suures riigis muidu järjerikkamale tegevusele ja lugupeetud kohale saanud, selgi korral, kui nende järeltulijad oma alguse unustanud. Sest kelleks nemad saanud, selle eest on neilgi kõige pealt tänu võlgu oma — Eesti emale.

Nõnda astub meie ette ülesanne kõikide nende perekondade lugu, kes Eesti kännust välja võsunud ja meie rahva, kodumaa ja riigi kohta kuidagi tähtsaks saanud, lähema uurimise alla võtta. See peab sündima, kui meile selle kohta mõnelt poolt raskusigi peaks tehtama ja seletada pütama, et nende perekondadel Eesti rahvaga midagi kokkupuutumist ei olla. Just siin peab kindel uurimine näitama, mis õige, mis mitte. Meie ainus siht olgu, nagu mujal, nii siingi — ajalooline tõde.

Eraviisil on siin väljal juba mõni vagu aetud. Üleskutse, mis 1903. a. „Postimehe“ 55. numbris ilmus, kus Eesti perekonnaloolist materjali koguda paluti, on mitmelt poolt lahket tähelepanemist leidnud. Juba on Eesti kännust võsunud laialise Masingite suguvõsa perekonna-raamat ilmuda võinud.

Kuid veel on palju teha. Meil tuleks Eesti suguvõsade-loo uurimist plaanilikult ette võtta, seda nii korraldada, nagu muud vanavara korjamist. Iga kihelkonna kohta peaksime selgusele saama, missugused perekonnad sealt tõusnud, seal tegevad olnud, kellel meie rahva ja tema kultura kohta oma ajalooline tähtsus. Ühe jõud seda tööd ära ei tee. Siin peaksime ühendatud jõududega tööle hakkama. Materjaliks kõlbavad meile kõige pealt:

1. Trükitud raamatutes ja ajakirjades ja mujal kõik tähendused, mis tähtsate perekondade kohta käivad, kellel meie rahvaga ühendust: surmakuulutused, nekrologid, vanade ajalehtede kuulutused priikslaskmiste üle j. n. e.

2. Kirjalikud tunnistused, mis trükkis pole ilmunud: kirikuraamatute ülestähendused, mälestusekirjad hauakivide ja ristide peal, kirikutes ja kabelites; kogukonna-valit-



sustes linnas ja maal; nimelt vanema aja revisionilehed; kirjad kameralkodades, kus priikslastud inimeste nimekirjad kokku seati ja korras hoiti, raekohtute arhivides ja mõisate kirjakogudes.

3. Kõik kuulnud jutud, kõik suusõnalised jutustused tähtsate Eesti perekondade alguse kohta. Just seesugune perekonna-traditioni ülestähendamine võib plaanitud uurimistel suureks abiks olla.

Viimaks ei või tähendamata jätta, et Eesti suguvõsade-loo uurimine ja avaldamine suurt kulu nõuab. Ka seda peaksime kokku saada püüdma. Meie peaksime abiraha Eesti ajaloo, nimelt Eesti genealogia uurimiseks asutama. Väike algus on selleks „Eesti Kirjanduse Seltsis“ olemas, kus kuulsa kirjamehe O. W. Masingi hiljuti hingama läinud tütre Rosalie kingitus „Otto Willem Masingi kapitali“ esimeseks ehituskiviks on saanud. Seda kapitali peaksime kasvatama. Selle intressidest tuleks siis kõige pealt Eesti suguvõsade-loo uurimist toetada.

Kõiki seesuguseid teatusi tähtsaks saanud Eesti perekondade kohta — olgu nad nii vähesed kui tahes — palume korjata ja üles tähendada. Ülestähendusi palume Nõo õpetaja M. Lipp'i kätte (пр. Ниггенъ, чр. гор. Юрьевъ, Лифл.) otseteel saata; rahalisi andeid aga Eesti suguvõsade-loo uurimiste toetamiseks palume Tartusse „Eesti Kirjanduse Seltsi“ eestseisuse kätte läkitada, kes neid „O. W. Masingi kapitali“ kasvatamiseks paigale paneb.

Materjali kohta, mis Eesti suguvõsade-loo uurimise juures iseäranis tähtis, on küsimiselehed kokku seatud. Need lähevad igale „Eesti Kirjanduse“ lugijale lähema numbriga kätte. Ka saadab õp. M. Lipp neid küsimiselehti igaühele, kes seda soovi postkaardi läbi temale peaks avaldama. Väga soovitav oleks, et need küsimiselehed igasse kihelkonda jõuaksivad ja sealt lahket vastajat leiaksivad.

Viimaks tähendame veel, et „Eesti Kirjanduse Seltsi“ ajaloo-toimekond kõigi saadetuste üle avalikult aru annab ja selle eest muretseb, et nad teadusele mitte ära ei kaoks. Uurimiste vili ilmub omal ajal „Eesti suguvõsade uurimiste“ järgmistes annetes.

Et see varemalt sündida võiks, sellepärast ühendatud jõuuga üles — Eesti suguvõsade-loo uurimise tööle!

„Eesti Kirjanduse Seltsi“ ajaloo-toimekonna nimel:

W. Reiman.

M. Lipp.

...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...

...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...

...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...

...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...

...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...

...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...

...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...

...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...

...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...  
...nõuab, et see võiks olla ...

pd.